

Reactie van voormalig directeur van Wereldkinderen (vanaf februari 2003 tot 1 september 2009 bestuurder/directeur) op door het Ministerie van Justitie afgegeven verklaring met betrekking tot de Netwerk uitzending van 18 augustus 2009 en de antwoorden op de Kamervragen die nav deze uitzending zijn gesteld door SP en CDA.

Er zijn al enkele jaren aanwijzingen dat er in China mogelijk op grotere schaal door directeuren van kindertehuizen geld wordt betaald voor het aanbrengen van kinderen in de kindertehuizen, van het veranderen van de identiteit van kinderen die voor adoptie worden voorgesteld en van directe kinderhandel.

Zo werd eind 2005 / begin 2006 in de Aziatische media melding gemaakt van een groot kinderhandel schandaal in Hunan, welke zich zou hebben afgespeeld in de periode 2003 – 2005. Deze berichten kwamen in februari 2007 in de Nederlandse media.

Vanaf het moment dat wij deze signalen kregen, voorjaar 2006, hebben wij bij het Ministerie van Justitie aangedrongen op nader onderzoek naar adopties uit China,

Zelf zijn wij in maart 2006 afgereisd naar China om antwoord te krijgen op de vraag of er mogelijk kinderen betrokken bij dit specifieke schandaal naar Nederland zijn geadopteerd. De Chinese Centrale Autoriteit (CCAA) wilde aan ons formeel geen mededelingen doen over de identiteit van de kinderen die bij dit schandaal betrokken waren, omdat wij formeel niet hun gesprekspartner zijn, maar de Nederlandse Centrale Autoriteit (Ministerie van Justitie). Informeel werd wel gezegd dat er kinderen uit het kinderhandelschandaal naar het buitenland waren gegaan. Hierop hebben wij het Ministerie van Justitie met klem verzocht om deze zaak aanhangig te maken in hun contact met het CCAA (zie o.a. brief d.d. 21 april 2006).

Het Ministerie van Justitie heeft in mei 2006 een bezoek heeft gebracht aan de CCAA in Beijing. Het reisverslag van het Ministerie geeft aan dat ‘gezien de gevoeligheid van het onderwerp pas in de loop van het gesprek de geconstateerde onregelmatigheden aan de orde werden gesteld’ en ‘vastgesteld is dat geen van de kinderen naar Nederland is gegaan en ‘in al die gevallen waarin kinderen voor adoptie naar het buitenland zijn gegaan, de ambassades van de betrokken landen zijn geïnformeerd’. Wij hebben op basis van de informatie die wij van het Ministerie ontvingen vervolgens de bewuste ouders geïnformeerd. Destijds leek het er nog op dat de CCAA de zaak goed onder controle had en dat alle beschuldigten waren gestraft. Zie reisverslag MvJ mei 2006.

In het begin van 2007 gingen er echter geruchten dat het CCAA aan alle landen hetzelfde antwoord heeft gegeven, dat er mogelijk veel meer kinderen bij het schandaal betrokken waren en dat niet alle daders waren bestraft. We bleven dus met vragen zitten. Vragen die wij strikt formeel niet konden stellen aan het CCAA, want zij hadden ons duidelijk gezegd dat wij niet hun formele gesprekspartner waren, maar de Centrale Autoriteit van Nederland, het Ministerie van Justitie. Ook ontvingen we gedurende het jaar 2007 over nieuwe signalen en berichten in de media. We berichten hierover het Ministerie van Justitie, met het verzoek nader onderzoek te doen (mailwisseling januari 2007 en brief??). Justitie stuurt vervolgens op 23 juli 2007 een brief aan het CCAA, waarin gevraagd wordt of er sinds het bezoek van het MvJ

aan het CCAA nieuwe feiten beschikbaar zijn gekomen en of daarbij iets gebleken is over mogelijke onregelmatigheden met betrekking tot adopties naar Nederland. Tevens wordt gevraagd welke inspanning er van de zijde van het CCAA wordt verricht om handel in kinderen in het licht van (interlandelijke) adoptie te voorkomen dan wel tegen te gaan en welke preventieve maatregelen worden genomen zodat kinderen niet onrechtmatig, dat wil zeggen in strijd met de uitgangspunten van internationale verdragen, beschikbaar komen voor interlandelijke adoptie.

In oktober 2007 wordt er een documentaire getoond op de Britse nieuwszender Channel 4 over kinderhandel in China. In China zouden 70.000 kinderen op jaarbasis worden verhandeld en verkocht, aldus Kevin Bales, adviseur van het VN-programma tegen mensenhandel. Wij verzoeken het MvJ per brief op 18 oktober 2007 onderzoek te doen naar een mogelijk verband tussen de in de documentaire genoemde misstanden en interlandelijke adoptie. Het MvJ stuurt vervolgens op 15 november 2007 een brief naar het CCAA waarin de Minister van Justitie zijn zorg uitspreekt over de periodiek terugkerende berichtgeving over kinderhandel in China en vraagt een reactie van Chinese zijde. Ook wordt gerefereerd aan de brief van 23 juli 2007 van het MvJ aan de CCAA, die tot op dat moment nog niet is beantwoord door het CCAA, met het verzoek om een reactie te mogen ontvangen. Overigens ontvangen wij de twee aan het CCAA gestuurde brieven pas op 28 januari 2008 (per mail). Op 1 februari 2008 wordt door het MvJ een rappelbrief gestuurd aan het CCAA.

Op 20 februari 2008 komt er een antwoord van het CCAA, luidende dat het kinderhandelschandaal in Hunan een incident is, dat alle betrokken kinderen verlaten kinderen zijn die voor adoptie zijn voorgesteld in overeenstemming met de regel dat het belang van het kind voorop staat en dat de gehele procedure conform de regels van het Haags Adoptie Verdrag is verlopen. Opgemerkt wordt: *It's better not to pursue, expand or elaborate this issue further and to keep secret for related families in order not to interrupt the bond established between the adoptive parents and the children.* Verder geven ze aan dat ze de documentaire van BBC niet hebben gezien en dat ze daar dus geen commentaar op kunnen geven. Overigens ontvangen wij als Wereldkinderen, na herhaald verzoek, deze brief pas op 17 juli 2008.

Op 22 februari 2008 sturen we een brief naar het MvJ waarin we aangeven dat volgens aanhoudende geruchten, het in het Hunan schandaal zou gaan om een veel grotere groep kinderen dan de 65 kinderen waar het CCAA het steeds over heeft, verder geven we aan dat alle ontvangende landen te horen hebben gekregen dat geen van de kinderen naar het betreffende land zouden zijn gegaan. Dit terwijl het CCAA ons heeft gezegd dat er wel kinderen naar het buitenland zijn gegaan. Waar zijn die kinderen dan gebleven? We maken verder ook melding van het feit dat we 'of the record' van een vooraanstaande CCAA functionaris hebben gehoord dat uit onderzoek van het CCAA blijkt dat er voldoende ouders zijn om een gezond kind te adopteren, *'they are queing up'*. Wij hebben het Ministerie van Justitie in dezelfde brief gevraagd om ook hier nader onderzoek naar te doen. Hier komt echter geen afdoende antwoord op. Het enige dat wij ontvangen is de eerder genoemde brief van het CCAA aan het MvJ d.d. 20 februari 2008, die wij na herhaald verzoek pas op 17 juli 2008 ontvangen.

Toen Netwerk (EO) vervolgens in het voorjaar 2008 nader onderzoek deed naar adopties uit China en in maart 2008 beelden toonde dat er werd betaald voor kinderen en dat kinderen mogelijk onterecht voor interlandelijke adoptie voorgesteld werden,

heb ik als directeur van Wereldkinderen publiekelijk aangedrongen op onafhankelijk internationaal onderzoek. Ook dit onderzoek is er niet gekomen.

Op een brief van Wereldkinderen aan het Haags Permanent Bureau (d.d. 25 februari 2008) met daarin de vraag of zij mogelijkheden zien om deze zaak verder te onderzoeken, kregen wij als antwoord dat zij geen verzoeken hadden gehad van de centrale autoriteiten om nader onderzoek te doen. Verder werd mij gezegd dat ze niet konden ingaan op een verzoek van een particuliere instantie en bovendien hadden ze niet de middelen ter beschikking, noch de bevoegdheden om onderzoek te doen. Justitie is hierover door Wereldkinderen geïnformeerd op 25 april 2008 en heeft per mail en per post kopieën van de betreffende brieven gekregen. Citaat uit de brief van het Haags Permanent Bureau (getekend door William Duncan) : *I have to stress that we not have been asked by either of the Contracting States (i.e. China and the Netherlands) to provide any assistance in relation to the matters mentioned in your letter (dated 22 February 2008) to Mr. Levenkamp. Indeed, it would be highly unusual for us to be asked to investigate particular alleged abuses in a Contracting State – we are simply not equipped, nor do we have powers to undertake investigations of this sort.* (Brief d.d. 4 maart 2008)

Ook een delegatie van de Tweede Kamer bezoekt eind maart 2008 het Haags Permanent Bureau. Een van de delegatieleden geeft als terugkoppeling aan Wereldkinderen aan dat het Haags Permanent Bureau ook aan hen heeft gezegd dat hun middelen en de capaciteiten beperkt zijn. Tevens wordt door het Haags Permanent Bureau aangegeven dat de vergunninghouders als private organisatie volgens het Verdrag wel grote verantwoordelijkheden hebben, maar beperkte mogelijkheden hebben om dat waar te maken.

Op 13 maart 2008 ontvangen wij het – verontrustende - rapport van twee Amerikaanse studenten (Patricia Meier en Xiaole Ling) en sturen dit door naar het MvJ met het verzoek dit te betrekken bij de voorbereiding van de reis.

We benadrukken op dat moment dat het van belang is om de dialoog met China aan te gaan, niet aanvallend te reageren. Tevens vragen wij om een principiële inhoudelijke discussie over adopties uit China en vragen we te voorkomen dat keuzes voortkomen uit politieke belangen, we hebben het notabene over kinderlevens.

Op 14 maart 2008 informeert de Minister de Tweede Kamer, naar aanleiding van vragen gesteld door Ed Anker (CU) dat hij de Chinese Autoriteiten zal benaderen en om opheldering zal vragen. Hij streeft ernaar om de Kamer voor 1 mei te informeren.

Op 24 maart 2008 ontvangt het MvJ een brief van de Chinese Ambassade dat de berichtgeving door de Nederlandse media niet klopt en dat het niet juist is dat *local officials* kinderen zouden afpakken van ouders in Hunan. Ten tweede wordt aangegeven dat de 17 door Nederlandse ouders geadopteerde kinderen afkomstig van het Shaoyang Welfare Institute allen *abandoned children* zijn c.q. verlaten, te vondeling gelegde kinderen zijn. Ten derde wordt aangegeven dat het krijgen van een tweeling of meerling niet als overtreding van de *family planning policy* wordt gezien, maar dat deze families juist een financiële tegemoetkoming krijgen van de Chinese overheid. Aangegeven wordt dat de berichtgeving op ongegronde beschuldigingen berust, die het imago van China beschadigen. De ambassade geeft aan te geloven dat

het MvJ de Nederlandse media op een objectieve manier kan sturen (zie brief d.d. 24 maart 2008)

Op 1 april 2008 informeert de Minister de Kamer naar aanleiding van vragen van Ed Anker (CU) dat hij geen aanleiding ziet om drastische maatregelen te treffen met betrekking tot adopties uit China en geeft hij aan dat er veelvuldig contact is met de vergunninghouders en de vergunninghouders ook betreft bij de voorbereidingen van het voorgenomen werkbezoek.

Op 21 april 2008 meldt een Amerikaanse onderzoeker zich per email bij Wereldkinderen en bij het MvJ. Wereldkinderen geeft het door hem aangebrachte Amerikaanse onderzoeksmateriaal door aan het MvJ, materiaal bestaande uit o.a. geluidstapes van gesprekken met directeuren van Chinese kindertehuizen, waaruit blijkt dat erop grotere schaal door directeuren behoorlijk grote bedragen geld worden betaald voor kinderen die worden aangebracht, extreme stijging van het percentage interlandelijke adopties uit bepaalde kindertehuizen in China (geluidsopname van een van de grootste weeshuizen in Jiangxi) . De onderzoeker geeft aan dat hij gelooft dat het een 'fairly widespread program is across China', en 'I have specific evidence from orphanages in Chongqing, Jiangxi and Hunan provinces'. Hij wil niet dat zijn naam in verband wordt gebracht met dit bewijs, omdat hij bang is voor zijn contacten in China. Hij geeft in een recent artikel aan: *'The orphanages for which we have tapes/evidence includes: Fuzhou (Jiangxi); Guixi (Jiangxi); Fenyi (Jiangxi); Wanzai (Jiangxi); Yichun (Jiangxi); Yifeng (Jiangxi); Changde (Hunan). There are many more orphanages that we are very sure are doing baby-buying, but for which we haven't had a chance to talk to anyone to confirm.*

Op 24 april 2008 informeert de Minister de Kamer dat een delegatie in de tweede week van mei 2008 een bezoek zal brengen aan China en dat de Minister er naar streeft de Kamer uiterlijk 1 juni te informeren.

Wij hebben voorafgaand aan de reis van het MvJ bij het MvJ zeer veel vragen neergelegd omtrent adopties uit China, met het verzoek om met antwoorden terug te komen (gesprek 10 april 2008 en brief d.d. 25 april 2008).

Per 1 mei 2008 zet Wereldkinderen de aanname van ouders die gezonde kinderen uit China wilden adopteren, stop. Redenen: de lange wachttijden, de overtuiging dat er in China zelf voldoende ouders zijn die een kind willen adopteren en in afwachting van het (bij voorkeur internationale) onderzoek dat zou worden uitgevoerd. De laatste reden hebben we overigens niet actief naar buiten gecommuniceerd, omdat we niet op voorhand onrust wilden veroorzaken onder adoptieouders en geadopteerden.

Het Ministerie van Justitie brengt van 6 t/m 9 mei 2008 een bezoek aan China (zie reisverslag MvJ). Na terugkomst wordt het resultaat van deze reis op ons verzoek aan ons teruggekoppeld op 26 mei 2008. Ik had de nodige vraagtekens bij het door hen tijdens deze reis uitgevoerde 'onderzoek'. Dit heb ik hen ook laten weten. Een paar zaken licht er onderstaand toe.

Typerend is dat in de briefing ter voorbereiding van het gesprek van het MvJ en het CCAA door de Nederlandse Ambassade gevraagd wordt om prudentie bij het bespreken van gevoelige onderwerpen.

Het Ministerie van Justitie is niet in de provincies geweest en heeft niet met lokale autoriteiten gesproken.

Een gesprek met een medewerker van Unicef wordt als een officiële verklaring gepresenteerd door het MvJ, terwijl Unicef zelf aan derden en aan ons aangeeft geen onderzoek te hebben gedaan naar adopties in China en er dus eigenlijk niets over kan zeggen (zie ook bij 10 september 2008).

Verder wordt nog eens duidelijk bevestigd dat bij adopties uit Verdragslanden de verantwoordelijkheid voor de controle op de vraag of aan de vereisten van het Haags Adoptieverdrag is voldaan, ligt bij de bevoegde autoriteiten in het land van herkomst. Dat betekent dat de samenwerkende landen in hoge mate afhankelijk zijn van wederzijds vertrouwen (zie ook brief van De Minister van Justitie aan de Tweede Kamer d.d. 10 september 2008). Met andere woorden diepgaand onderzoek is niet echt mogelijk en is ook niet uitgevoerd.

Bovendien stonden er voor ons nog teveel vragen open, waaronder de vragen die we ook hadden meegegeven aan het Ministerie van Justitie, voordat ze naar China afreisden. Vragen waarop overigens tot op heden nog geen afdoende antwoord is gekomen vanuit het Ministerie van Justitie.

Om deze reden wilden wij als Wereldkinderen zelf onderzoek doen. In het Kwaliteitskader Vergunninghouders wordt als eis gesteld dat vergunninghouders zelf zoveel mogelijk informatie over de juistheid van de procedures en de achtergronden van de kinderen dienen te achterhalen. Alhoewel de formele verantwoordelijkheid bij adopties uit Verdragslanden bij de Centrale Autoriteiten ligt (of ligt die voor een deel toch ook bij de vergunninghouder, dit is nog steeds echt niet duidelijk), voelde ik me als directeur van Wereldkinderen ook moreel verantwoordelijk voor de juistheid van de procedures en ben ik van mening dat dit ook een verplichting is jegens geadopteerden, de adoptieouders en de biologische ouders. Om die reden ben in juli 2008 afgereisd naar China.

Tijdens deze reis (3 t/m 12 juli 2008) kregen we meer en meer signalen dat er in China op grotere schaal betaald werd/wordt voor kinderen en dat het CCAA hiervan wist. Zie reisverslag, geanonimiseerd ivm mogelijke risico's voor de geïnterviewden.

Tijdens een gesprek van Wereldkinderen met medewerkers van de Nederlandse Ambassade in Beijing (7 juli en 11 juli 2008) wordt aangegeven dat dit issue een politiek gevoelig onderwerp is en dat de ambassade alleen via de officiële kanalen aan informatie kan komen en dat de Ambassade op lokaal niveau niet achter de documenten kunnen kijken. Ze geven aan dat hetgeen er gebeurt voordat een kind bij een Social Welfare Institute komt kwetsbaar blijft. Ook blijkt volgens de Ambassade vaak op de notariële akte dat het kind te vondeling zou zijn gelegd, op de dag dat de akte is opgemaakt. Dat kan niet kloppen, aldus een medewerker van de ambassade. Tevens wordt door medewerkers van de Ambassade aangegeven dat het CCAA meer informatie over het kind heeft dan dat in de notariële akte staat vermeld.

Na terugkomst hebben wij de resultaten van onze reis mondeling teruggekoppeld aan het Ministerie van Justitie (15 juli 2008). In hoofdlijnen kwamen onze zorgen neer op de volgende aspecten:

- Bij ons blijft de vraag bestaan of er in China op een grotere schaal wordt betaald voor kinderen, dan wel dat dit om incidenten zou gaan;
- Wij kregen door onze reis naar China de indruk dat het bij het betalen voor kinderen die worden aangebracht bij de tehuzien, niet om incidenten zou gaan, maar dat deze betalingen op grotere schaal gebeuren;
- het subsidiariteitsbeginsel (eis vanuit het Haags Adoptieverdrag) wordt niet gevolgd, er wordt niet eerst gekeken of kinderen lokaal in een gezin kunnen worden geplaatst;
- bij de lokale autoriteiten en in de kindertehuizen is vaak meer informatie bekend over de kinderen dan wij doorkrijgen vanuit het CCAA;
- we hebben de indruk dat er voldoende ouders in China zijn die een gezond kind willen adopteren, met andere woorden interlandelijke adopties van gezonde kinderen uit China is niet nodig.

Wij werden gehoord door het MvJ en kregen als feedback dat wij met een te gekleurde bril keken. Nader onderzoek was niet nodig.

Omdat we echter niet voldoende ‘harde’ bewijzen hadden en het Ministerie naar onze mening niet voldoende actie ondernam, bleef ik vervolgens aandringen op nader onderzoek door het Ministerie van Justitie. Het Ministerie van Justitie gaf hieraan geen gehoor, ze hadden immers ‘onderzoek’ gedaan en Wereldkinderen zou met een te gekleurde bril hebben gekeken. Onze bezwaren werden terzijde geschoven. Hierop heb ik aangegeven dan zelf verder onderzoek te willen gaan doen. Er is reeds in juli 2008 over meerdere vormen van onderzoek met het Ministerie van Justitie gesproken.

Op 4 september 2008 werd – op aandringen van Wereldkinderen - een bijeenkomst georganiseerd om de concept brief van het Ministerie van Justitie aan de Tweede Kamer te bepreken. Hierbij waren aanwezig ambtenaren van Justitie en twee van de drie in China werkende vergunninghouders (de derde vergunninghouder was niet fysiek aanwezig was, maar participeerde telefonisch). In dit gesprek is gesproken over een mogelijk door Wereldkinderen te entameren onderzoek, welke mogelijk undercover zou moeten worden uitgevoerd.

Na dit gesprek werd ik gevraagd om te blijven zitten. Ik verzocht een collega van Wereldkinderen om ook te blijven zitten, hetgeen gebeurde. Tijdens dit gesprek is onder meer gesproken over onderzoek uit te voeren door een Nederlandse en enkele Chinese universiteiten, over onderzoek uit te voeren door lokale Chinezen, over onderzoek uit te voeren door mensenrechtenorganisaties, door een Amerikaanse onderzoeker en ook over undercover onderzoek. Het ging dus niet specifiek alleen over een undercover onderzoek.

Mij werd dringend verzocht te stoppen met ieder onderzoek, ongeacht wat voor soort onderzoek dan ook. Geen enkel onderzoek was bespreekbaar. Toen wij toch bleven aandringen, werd gezegd dat als Wereldkinderen eigen onderzoek zou gaan doen, de vergunning zou worden ingetrokken, dit op grond van ‘gebrek aan samenwerking’. Als reden werd genoemd dat er andere belangen speelden en dat de relatie China-Nederland schade zou kunnen oplopen. Om toch enigszins tegemoet te komen aan ons verzoek, hebben de twee ambtenaren van het Ministerie van Justitie aangegeven dat

ze met het ISS en het Haags Permanent Bureau zouden overleggen of zij nader onderzoek zouden kunnen doen. Dit zou met enige voorzichtigheid ook zo worden opgenomen in de brief aan de Tweede Kamer. Op basis van die toezegging ben ik akkoord gegaan met het *vooralsnog* niet uitvoeren van gepland nader onderzoek. Dat heb ik per mail bevestigd op 5 september 2008. In die mail heb ik de ambtenaren bedankt voor het openhartige gesprek. Het gesprek was inderdaad openhartig, want er werd toegegeven dat andere belangen een rol speelden en dat de relatie China – Nederland mogelijk schade zou kunnen oplopen als ik nader onderzoek zou doen.

In de week van 8 september 2008 werd ik gebeld door één van de twee ambtenaren met de mededeling dat het ISS geen mogelijkheden zag voor nader onderzoek. In de brief aan de Tweede Kamer is vervolgens door het Ministerie van Justitie opgenomen dat *organisaties als het Haags Permanent Bureau een belangrijke rol kunnen vervullen, bij het kritisch volgen van adopties vanuit China*. Echter het Haags Permanent Bureau heeft geen onderzoeksbevoegdheden en dat wist het Ministerie van Justitie.

Op 10 september 2008 is de brief met beantwoording op Kamervragen naar de Tweede Kamer gestuurd.

Ik heb vele vraagtekens bij de beantwoording van de vragen rondom adopties uit China. Wij hebben op grond van het reisverslag van het MvJ, op grond van onze reis en op grond van aanvullend bewijsmateriaal een andere indruk gekregen van adopties uit China dan hetgeen het MvJ verwoordt in haar brief aan de Tweede Kamer.

In beantwoording van de vragen van de Tweede Kamer was de kern dat Verdragsstaten dienen te werken op basis van wederzijds vertrouwen. Onzes inziens waren er voldoende aanwijzingen die nader onderzoek door een onafhankelijke partij rechtvaardigen.

De Minister geeft in zijn antwoorden aan dat Het Haags Adoptie Verdrag de volgende essentiële uitgangspunten kent:

1. de moeder die een kind ter adoptie wil afstaan, moet dat vrijwillig en na de geboorte van het kind hebben gedaan (volgens een vastgestelde procedure);
2. er mag voor geen van de betrokkenen bij de adoptie een winstoogmerk bestaan; het betalen voor gemaakte kosten is wel toegestaan;
3. eerst dient in de omgeving van het kind respectievelijk het land van herkomst een oplossing te worden gezocht alvorens interlandelijke adoptie in beeld kan komen (subsidiariteitsbeginsel).

Wij hadden gerede twijfel of aan deze drie uitgangspunten wordt voldaan bij adopties vanuit China.

Voor wat het eerste uitgangspunt betreft zijn er vele aanwijzingen dat veel moeders hun kind niet vrijwillig afstaan: in verband met de geboortebeperkingspolitiek worden er ook kinderen afgepakt door lokale autoriteiten. Deze kinderen kunnen worden voorgesteld voor interlandelijke adoptie. Daarbij hebben wij veel signalen dat kinderen reeds voor de geboorte worden ‘geboekt’, de zgn. ‘baby buying programs’. Volgens ingewijden wordt dit aangemoedigd door het CCAA.

Het tweede uitgangspunt lijkt ook niet te worden uitgevoerd: vele SWI's en CWI's betalen grote bedragen voor kinderen die worden aangebracht, dat kan oplopen tot meer dan een half jaar salaris. Er zijn diverse geluidsopnames van 'orphanages' die deze grote bedragen betalen. Volgens ingewijden gebeurt dit met medeweten van het CCAA. Bij ons blijft de vraag bestaan of er in China op een grotere schaal wordt betaald voor kinderen, dan wel dat dit om incidenten zou gaan. Wij hebben door onze reis naar China en op grond van aanvullend bewijsmateriaal die ook aan het MvJ is verstrekt, meer en meer de indruk dat het niet om incidenten zou gaan, maar dat betalingen op grotere schaal gebeuren. Dit dient nader onderzocht te worden.

Het derde uitgangspunt wordt niet nageleefd: de twee systemen van interlandelijke adoptie en nationale adoptie bestaan naast elkaar. Er wordt niet eerst gekeken of een kind lokaal kan worden geplaatst. Het CCAA geeft aan dat het beter is om zo snel mogelijk een gezin te vinden voor een kind en dat het daarbij niet uitmaakt of dit een Chinees of een buitenlands gezin is. Gezien het feit dat de tehuizen voor een groot deel afhankelijk zijn van de donaties die ze via adoptie verkrijgen en het feit dat buitenlandse adoptie meestal meer inkomsten met zich meebrengt dan lokale adoptie, geven vele tehuizen de voorkeur aan interlandelijke adoptie. Dit is een schending van het subsidiariteitsbeginsel.

Dan speelt bij ons ook nog het volgende:

- Bij de lokale autoriteiten en in de kindertehuizen is vaak meer informatie bekend over de kinderen dan wij doorkrijgen vanuit het CCAA. Kinderen die worden aangeboden voor interlandelijke adoptie worden vaak als vondeling aangeboden, terwijl in de tehuizen en op lokaal/provinciaal niveau en wellicht ook op het niveau van het CCAA de namen en adressen van de biologische ouders vaak bekend zijn.
- We hebben de overtuiging dat er inmiddels voldoende ouders in China zijn die een gezond kind willen adopteren, dit wordt bevestigd door een hoge Chinese official die anoniem wenst te blijven uit angst voor represailles. Met andere woorden interlandelijke adopties van gezonde kinderen uit China is niet meer nodig. Dit geldt overigens niet voor Special Need kinderen.

Daarnaast krijgen wij andere en soms tegenstrijdige informatie dan de informatie die het MvJ heeft gekregen dan wel heeft verstrekt.

Zo wordt in het reisverslag van het MvJ aangegeven dat het CCAA aangeeft dat de SWI's en de CWI's minder afhankelijk zijn van donaties, omdat ze meer geld ontvangen van de overheid. Volgens onze informatie (van de lokale autoriteiten uit verschillende provincies) krijgen veel tehuizen \$1,80 per maand voor de verzorging van 1 kind, terwijl ze voor 1 kind dat voor interlandelijke adoptie wordt voorgesteld \$ 3000 ontvangen. Volgens de tehuizen in de provincies hebben ze de donaties hard nodig om de nodige zorg te kunnen bieden. In hetzelfde reisverslag wordt aangegeven dat het tehuis aan welke het MvJ een bezoek brengt geen staatssubsidie ontvangt, maar volledig afhankelijk is van donaties.. Dit is niet in overeenstemming met hetgeen het CCAA aangeeft.

Ook wordt in het reisverslag aangegeven dat Save the Children aangeeft dat de tehuizen liever meedoen aan interlandelijke adoptie, dit in verband met de donaties (gelden van adoptieouders, zijnde \$ 3000 – \$ 5000)) die daarbij worden ontvangen.

Als het waar is dat donaties voor interlandelijke adoptie geen issue meer zijn, waarom worden ze dan niet gewoon afgeschaft?

Zo wordt ook in het reisverslag van het MvJ aangegeven dat het CCAA zegt dat betalen voor een kind strafbaar is. Tegelijkertijd is door het CCAA tegen ons gezegd dat het wel acceptabel is dat directeuren aan de vinder, de aanbrenner van het kind wel een bepaald bedrag mag betalen. Tegelijkertijd groeit het bewijs dat SWI's / CWI's meedoen aan 'baby buying programs'.

Ook wordt in de brief aan de Tweede Kamer d.d. 10 september 2008 aangegeven *dat de medewerkers van Unicef waarmee de delegatie heeft gesproken er op wijzen dat het naar hun inzicht bij de incidenten om uitzonderingen gaat.* Uit emailcorrespondentie met Unicef blijkt echter dat zij geen onderzoek hebben verricht naar adopties in China: *we currently don't have enough information in the area that you are most interested. Most of what have been reported in the media are isolated cases and it is not possible for us to come up with a sound situation analysis at present* (uit emailwisseling met Unicef, augustus 2007). Verder heeft Unicef per mail aangegeven dat ze ook in 2008 geen nader onderzoek hebben gedaan: *Currently UNICEF China office doesn't have a project on adoption as such but we are including this component to be looked into through one of the "mini"- situation analysis that we are conducting as part of our Mid Term Review of our Country Programme with the Government of China - an initial step leading to perhaps a more comprehensive study that we may want to consider conducting in the future* (uit emailwisseling met Unicef d.d. 5 juli 2008). Ditzelfde is ons ook mondeling bevestigd toen wij een bezoek brachten aan Unicef China.

Kortom voor ons voldoende reden om te blijven aandringen op nader onderzoek, te meer ook omdat de mogelijkheid tot onderzoek door andere organisaties niet mogelijk bleek/blijkt. Wij voelden ons ten zeerste verantwoordelijk voor juistheid van de procedures en voor de juistheid van de achtergrondinformatie van de kinderen die worden geadopteerd door bemiddeling van onze organisatie. Wij bleven derhalve aandringen op nader onderzoek, of wel door een externe partij uit te voeren of wel door het zelf uit te (laten) voeren.

Er is ons vervolgens in oktober en november 2008 nog een aantal keren telefonisch medegedeeld dat eigen onderzoek, in welke vorm dan ook niet acceptabel was.

Vervolgens heb ik geprobeerd om duidelijk op papier te krijgen wat voor onderzoek wel of niet zou open worden gedaan en om te achterhalen of het dreigen met het intrekken van de vergunning een persoonlijke actie was van twee individuele ambtenaren of beleid van het Ministerie van Justitie. Aangezien prof. Hoksbergen op 9 januari 2009 een gesprek had met de minister heb ik hem gevraagd dit in het gesprek aan de orde te stellen. Professor Hoksbergen heeft het onderwerp adopties uit China kort aan de orde gesteld, maar dat onderwerp werd meteen gepareerd, er was onderzoek gedaan en alles was in orde.

Intussen bleven wij de ambtenaren van het MvJ informeren over signalen, berichten in de media over mogelijke misstanden, onderzoeken vanuit Amerika etc. Verontrustende informatie.

Uiteindelijk heb ik op 8 juni 2009 een brief gestuurd naar het Ministerie van Justitie (zie bijlage), waarin ik onder meer vraag wie er uiteindelijk aansprakelijk is bij misstanden, aangezien het ons verboden werd om nader onderzoek te doen. In deze brief geef ik ook aan dat het ons verboden is door twee ambtenaren om nader onderzoek te doen, dit op straffe van het intrekken van de vergunning.

Op 14 juli 2009, kregen wij na herhaaldelijk aandringen en met verwijzing onzerzijds naar de Nationale Ombudsman, een schriftelijk antwoord van het Ministerie (zie bijlage), luidende: *Een eigen onderzoek kan u niet verboden worden. Wel dient u zich te realiseren dat, afhankelijk van de wijze waarop u dit onderzoek uitvoert, China hieraan gevolgen kan verbinden die voor alle adopties uit China groot kunnen zijn.* In de bewuste brief van 14 juli 2009 wordt niet ontkend dat de twee ambtenaren gedreigd hebben met het intrekken van de vergunning en wordt ook niet gerept over een zgn. undercover onderzoek.

In de beantwoording van de vragen van de Kamer wordt verder aangegeven *dat ambtenaren van het Ministerie in september 2009 naar China zullen afreizen, daarbij zullen ook de recent geconstateerde onregelmatigheden in Zhenyuan onderwerp van gesprek zijn.* Gezien de opmerking van de minister dat er bij Verdragsstaten wordt gewerkt op basis van vertrouwen, zal er mijns inziens van onafhankelijk onderzoek geen sprake zijn en zal de waarheid met betrekking tot de achtergronden van kinderen uit China en de vraag of er wel of niet structureel wordt betaald door directeuren van kindertehuizen uit China voor het aanbrengen van kinderen, ook uit deze reis niet duidelijk worden.

Dit terwijl er inmiddels, een jaar na dato, nog weer meer signalen zijn dat veel adopties uit China niet transparant (genoeg) zijn dan wel niet gepaard gaan met de juiste informatie over de achtergronden van kinderen.

Gezien de internationale en nationale setting waarbij interlandelijke adoptie wordt omgeven door marktwerking (de vraag bepaalt het aanbod), corruptie in bepaalde landen en alle risico's op kinderhandel van dien en de maniereer waarop het MvJ hiermee omgaat, kan en wil ik niet meer de verantwoordelijkheid dragen voor deze risico's. Ik voel me onvoldoende gesteund door een MvJ die niet de belangen van geadopteerden bovenaan stelt, maar economische, diplomatieke en politieke belangen laat prevaleren. Dit blijkt onder meer uit een jarenlange defensieve houding van het MvJ met betrekking tot gedegen onderzoek naar adopties uit China, het blijkt uit de uitkomsten van het AO op 11 juni 2009 (waarbij een niet te controleren methode van deelbemiddeling gewoon door kan gaan, ondanks het feit dat alle deskundigen en ook de Minister zelf van mening is dat deze methode niet voldoende te controleren is) en blijkt ook uit het verbod op het zelf doen van onderzoek naar de juistheid van procedures en achtergrondinformatie in landen die economisch van belang zijn voor Nederland. Voor de motivatie om mijn functie neer te leggen sluit ik mijn afscheidsbrief bij (d.d. 18 augustus 2009).

Daar waar je zou mogen verwachten dat het Haags Adoptie Verdrag een bepaald vertrouwen mag geven, geeft het hoge mate van schijnzekerheid aangezien de deelnemende Staten het zullen laten afhangen van diverse belangen of en in welke mate ze elkaar al dan niet zullen aanspreken op mogelijke misstanden.

Aanbevelingen

- Tijdelijke stop op alle interlandelijke adopties: geen nieuwe procedures starten. Geen nieuwe beginseltoestemmingen afgeven, geen nieuwe intakes bij de adoptieorganisaties.
- Onderzoek doen naar de wenselijkheid van interlandelijke adopties (algemeen)
- Parlementair onderzoek naar de gang van zaken met betrekking tot adopties uit China en de houding van het Ministerie van Justitie in dezen.
- Onderzoek doen naar de effecten van het Haags Adoptie Verdrag. Werkt dit – zoals bedoeld was – bevorderend voor lokale adopties of is juist het tegendeel het geval?

Drs. Ina H.R. Hut, oud- directeur Wereldkinderen (febr. 2003 tot sept, 2009)

22 september 2009